

TREBALL FI DE MÀSTER

Màster en Psicologia General Sanitària

Curs 2021-2022

Programa d'intervenció d'estimulació del llenguatge

i el vincle afectiu per a nens de 18 a 30 mesos

Adriana Oliván Herrero

Dirigit per: Inés Aramburu Alegret

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

Universitat Ramon Llull

Gener, 2022

**Programa d'intervenció d'estimulació del llenguatge i el vincle afectiu per a nens de 18
a 30 mesos**

Adriana Oliván Herrero

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

Universitat Ramon Llull

Resum

L'estimulació primerenca juga un paper fonamental en el desenvolupament del nen. L'objectiu d'aquest treball se centra en la proposta d'un programa d'intervenció arran de l'observació de les diferents carències en el desenvolupament presentades en pacients de 18 mesos del CAP Roquetes-Canteres, situat al districte de Nou Barris de Barcelona. Aquest es basa en un treball grupal per l'estimulació del llenguatge i del vincle afectiu en nens de 18 a 30 mesos d'edat. Amb aquesta iniciativa es pretén realitzar un treball preventiu per reduir o evitar les possibilitats de patir una possible disfunció o patologia en el futur deguda per la falta d'estimulació i de vincle en edats primerenques.

Paraules clau: desenvolupament infantil, estimulació primerenca, adquisició del llenguatge, estimulació del llenguatge, vincle afectiu.

Abstract

Early stimulation plays a key role in a child's development. The aim of this work is to propose an intervention program based on the observation of the different developmental deficiencies presented in 18-month-old patients at CAP Roquetes-Canteres, located in the Nou Barris district of Barcelona. This is based on group work to stimulate language and emotional bonding in children aged 18 to 30 months. The aim of this initiative is to carry out

preventive work to reduce or avoid the chances of suffering a possible dysfunction or pathology in the future due to the lack of stimulation and bonding at an early age.

Keywords: child development, early stimulation, language acquisition, language stimulation, emotional bond.

Introducció

El desenvolupament infantil és un procés dinàmic i complexa que es sosté de l'evolució biològica, psicològica i social (López, 1998; Narbona & Chevrie-Muller, 2000). Aquest es troba dividit en cinc àrees: la motricitat grossa i fina, el llenguatge, la cognició, l'àrea individual o construcció del self i la social o relacional (Medina, 2002).

La infantesa és l'etapa de major plasticitat cerebral en la qual es conforma i selecciona el procés de sinapsi que possibilita l'aprenentatge. Entre els 0 i els 2 anys de vida el nen és capaç d'assimilar tots els estímuls del seu entorn i l'aprenentatge és fruit de la interacció entre el seu potencial genètic i les experiències rebudes. Per tant, durant aquesta etapa els factors ambientals assumeixen una gran importància pel fet que la major part del desenvolupament cerebral es dona abans dels 2 anys d'edat i és en aquest temps quan els nens obtenen la capacitat de pensar, parlar, aprendre i raonar (Flores, 2013). És per aquest mateix motiu que, l'estimulació primerenca té una importància fonamental i un efecte positiu en el creixement i desenvolupament del nen (Flores, 2013; Oré, Díaz & Penny, 2011).

L'estimulació primerenca forma part d'un conjunt d'accions i motivacions ambientals que són ofertes al nen, fins i tot abans del seu naixement, per ajudar-lo a créixer i desenvolupar-se saludablement (Roselló, Baute, Ríos, Rodríguez, Quintero & Lázaro, 2013). Aquesta forma part d'un procés natural que es posa en pràctica en la relació diària amb el nadó. És per això que té en compte tant a l'individu com a la família i al seu entorn. El nen utilitzarà al màxim les seves capacitats per portar un major control sobre el món extern i, al

mateix temps, podrà experimentar una gran satisfacció per descobrir que pot fer coses per ell mateix (Calle, 2009).

D'altra banda, González (2007) argumenta que és important ser coneixedor que el creixement total del subjecte es dona a partir de la interrelació del desenvolupament físic, mental, emocional i social. L'estimulació primerenca genera un gran impacte sobre el creixement del nadó, però no pressiona ni accelera cap dels processos esmentats amb anterioritat del desenvolupament, simplement optimitza les capacitats globals del nen a través de la facilitació d'estímuls determinats presentats de manera repetitiva, continuada i sistematitzada (Medina, 2002).

Barreno i Macías (2015) expliquen que l'estimulació primerenca posseeix l'objectiu de prevenir possibles problemàtiques que puguin sorgir en els nadons, que en principi no presenten cap mena d'anomalia, però que, especialment per l'ambient el qual es desenvolupen, poden arribar a patir algun tipus de disfunció. En altres paraules, nens en situació de risc a causa de factors ambientals. Tot i que també existeixen factors genètics que poden ser causants d'un endarreriment en diferents àrees del desenvolupament i que es poden beneficiar de l'estimulació primerenca (Albornoz & Guzmán, 2016). Tanmateix, aquest tipus d'estimulació és una manera de potenciar i elevar el rendiment escolar en totes les etapes educatives (Barreno et al, 2015). Segons Roselló et al. (2013) la falta d'estimulació pot generar efectes permanents i irreversibles en el desenvolupament del cervell i en les possibilitats de configurar estructures funcionals encarregades de construir la base fisiològica per l'aprenentatge.

Un altre punt és la importància que presenta la família en el desenvolupament dels nens, tant que es pot afirmar que és el context de desenvolupament per excel·lència durant els primers anys de vida (Muñoz, 2005). Els nadons estableixen una relació afectiva molt intensa amb els adults que els envolten de manera primerenca, més coneguda com a vincle afectiu,

que es caracteritza per una proximitat física com a símbol de protecció. Aquest vincle emocional és fonamental pel desenvolupament cognitiu, social i lingüístic (Clemente & Villanueva, 1999). En efecte, el fet d'aprendre forma part d'un procés que s'inicia des del ventre de la mare, amb els primers estímuls que el nadó rep del món exterior. Al néixer el nen és dependent dels pares, el que aquests li ensenyin serà el que marcarà la seva personalitat i la seva forma de desenvolupar-se (Esteves, Avilés & Matamoros, 2018; Gerhardt, 2004; Hoz, 2021).

Una de les finalitats que persegueix la família és socialitzar al nen i fomentar el desenvolupament de la seva identitat proporcionant el desenvolupament d'habilitats i estimulant-lo (Ruiz de Miguel, 1999). Segons Peralta (1996) els pares poden estimular, des d'edats primerenques, el desenvolupament cognitiu, la capacitat de socialització i de supervivència a través de pràctiques quotidianes. Entre les principals activitats d'estimulació es troba: la lectura de contes, el joc, el cant, les converses, les explicacions, entre d'altres. És a dir, totes aquelles accions que permetin al nen poder explorar, aprendre i jugar.

Des de l'equip de pediatria del CAP de Roquetes-Canteres, situat al districte de Nou Barris de Barcelona, juntament amb l'equip psicològic del centre privat de psicologia perinatal Bruc Salut, es realitzen de manera setmanal exploracions psicològiques amb pacients de 18 mesos d'edat vinculats a l'ambulatori per a poder avaluar el desenvolupament general que presenten en aquesta etapa.

Per poder dur a terme aquestes exploracions es utilitza el Cuestionario de Edades y Etapas (Ages and Stages Questionnaire-3; Squires, Potter i Bricker, 1999). Aquest instrument es troba compost per un conjunt de qüestionaris que serveixen per avaluar i identificar retards en el desenvolupament infantil a una edat primerenca. Existeixen 21 qüestionaris, des del mes d'edat fins als 66 mesos, i s'empren en funció de l'edat que presenta el subjecte. Aquests avaluen 5 àrees del desenvolupament: la comunicació, la motricitat grossa, la motricitat fina,

la resolució de problemes i l'àrea socio-individual. Cada àrea es troba composta per 6 ítems on les seves puntuacions oscil·len entre 10 (Sí), 5 (A veces) i 0 (Todavía no). Els punts de tall varien en funció de l'àrea avaluada: 30 (Comunicació), 45 (Motora grossa), 43 (Motora fina), 35 (Resolució de problemes) i 37 (Socio-individual). Puntuacions més baixes indicarien la presència d'un desenvolupament per sota de les expectatives. A més a més, existeix un apartat d'observacions generals compost per 9 ítems on els cuidadors poden expressar les seves preocupacions relacionades entorn el desenvolupament del nen. Tanmateix, l'equip encarregat de dur a terme dites revisions hi ha inclòs a les avaluacions un seguit de qüestions a explorar considerades fonamentals dins del desenvolupament del nadó i que tracten aspectes com: la son, l'alimentació, l'agressivitat i les relacions (veure Apèndix 1 i 2).

Les exploracions són avaluades per un psicòleg de l'equip de Bruc Salut que administra l'instrument amb l'ajuda del material necessari per a aquest. La derivació dels pacients és realitzada pel personal de pediatria de l'ambulatori. L'equip de pediatria, a les revisions periòdiques dels 18 mesos, ofereix la possibilitat a les famílies de realitzar una sessió psicològica per avaluar el desenvolupament del nen. També són derivats aquells casos en els quals l'equip de l'ambulatori ha identificat alguna senyal d'alarma i considera oportú que pacient sigui avaluat. A les exploracions acudeix el nen juntament amb el cuidador o cuidadors, més sovint la mare. Les sessions presenten una duració de 45 minuts i són filmades com a mètode de suport per l'avaluació. És per això que també s'administra un consentiment informat a les famílies (veure Apèndix 3).

Des de l'abril del 2021 fins al novembre del mateix any, es van dur a terme un seguit de 58 revisions psicològiques a nens de 18 mesos edat al CAP de Roquetes-Canteres. Posteriorment d'observar els resultats de les exploracions esmentades, s'han obtingut els següents promitjos referents a cada una de les àrees avaluades (veure Taula 1).

Taula 1.

Nombre promig de les puntuacions obtingudes en les diferents àrees avaluades del desenvolupament per l'instrument ASQ-3 a les exploracions psicològiques als 18 mesos d'edat.

Àrea del desenvolupament ASQ-3	Punts de tall	Promig de les puntuacions obtingudes
Comunicació	30	30
Motora grossa	45	55
Motora fina	43	50
Resolució de problemes	35	40
Socio-individual	37	50

Els resultats mostren puntuacions baixes referents a les àrees de comunicació (puntuació= 30) i resolució de problemes (puntuació= 40), indicant la falta de desenvolupament i estimulació en aquestes. En efecte, la resta d'àrees presenten puntuacions elevades com pel que fa a la psicomotricitat (puntuació= 55; puntuació= 50). És per això que es considera la presència de nens amb una expressivitat emocional molt més física deguda a la falta de comunicació mitjançant la paraula.

Tanmateix, seguint en la dinàmica anterior, s'ha vist que tant a l'àrea de comunicació (puntuació= 24) com a la de resolució de problemes (puntuació= 15) existeix un nombre més elevat de nens avaluats que presenten puntuacions que es posicionen per sota de les expectatives del desenvolupament pel que fa a l'edat en la qual es troben segons cita l'instrument ASQ-3 (veure Taula 2).

Taula 2.

Nombre de bebès que es troben per sota de les expectatives indicades pel ASQ-3 en cada una de les àrees avaluades del desenvolupament.

Àrea del desenvolupament ASQ-3	Nº de bebès
Comunicació	24
Motora grossa	4
Motora fina	9
Resolució de problemes	15
Socio-individual	4

El llenguatge és un aspecte fonamental del desenvolupament, ja que no només presenta una funció comunicativa sinó que també serveix com a mètode de socialització, humanització, pensament i autocontrol de la conducta (Quintero, 2009).

El desenvolupament del llenguatge es realitza de manera interrompuda des del naixement. L'aprenentatge de la llengua materna junt amb el desenvolupament psicomotor, són les adquisicions més importants que els nens assoleixen els primers anys de vida (Salguero, Álvarez, Verane & Santelices, 2015). En efecte, durant aquesta etapa és quan es formen les bases de la comunicació mitjançant la interacció entre la família i el nadó. És per aquest mateix motiu que les interaccions prenen importància i presenten una gran influència en aquest procés, ja que aquestes van acompanyades de somriures, expressions facials, carícies, petons, que complementen la paraula i faciliten al nen la comprensió de l'expressió i l'expressivitat lingüística (Jump, 2015).

Teories com la de Piaget (1968) o Vigotsky (1934) expliquen que l'adquisició del llenguatge és dona en tres etapes: l'etapa prelingüística, que es troba entre els 0 i els 8 mesos

i es caracteritza pel balbuceig; l'etapa lingüística, que apareix als dos anys de vida i és on sorgeix l'aprenentatge de paraules senzilles i familiars; i l'etapa postlingüística, que es dona als 3 anys i fa referència a l'emissió d'un major nombre de paraules i l'adquisició completa del llenguatge.

Focalitzant l'atenció en la franja d'edat de l'estudi esmentat amb anterioritat, la qual es troba en l'estadi senzill del llenguatge, entre els 18 i els 24 mesos de vida el nen és capaç d'involucrar-se en el diàleg i d'adoptar i assignar rols comunicatius. Es dona el joc simbòlic i juntament amb aquest sorgeixen jocs amb presència de parla espontània i narració i es dona el desenvolupament de les habilitats comunicatives a través de les converses. Aquest aprèn a donar significat als fets (Montecinos, 2000).

Existeixen diversos senyals d'alarma durant aquesta etapa del desenvolupament del nen que actuen com a indicadors d'un possible retard o baix desenvolupament pel que fa al llenguatge, com: no prestar atenció a la parla dels adults; no ser capaç d'assenyalar amb el dit, negar amb el cap o dir "adéu" amb la mà; no ser capaç de comprendre ordres senzilles si no s'acompanyen de gestos indicatius; no identificar parts del cos; no reconèixer el propi nom ni respondre davant l'emissió d'aquest; i no utilitzar paraules significativament senzilles (Peñañiel, 2012; Salguero et al, 2015). Així mateix, l'estimulació del llenguatge oral en edats primerenques és considerada com un aspecte fonamental pel desenvolupament i com a mètode preventiu de possibles disfuncions.

L'estimulació del llenguatge es troba basada en estratègies favorables per les habilitats que permeten al nen comunicar-se amb el seu entorn (Martínez, García, Poblano & Madlen, 2010). En aquesta no només pren importància la parla sinó també l'escolta, per així, motivar les produccions verbals (Castañeda, 1999).

Segons Calle (2009), existeixen infinites maneres d'estimular el desenvolupament del llenguatge, però, la primera i més important, es troba relacionada amb el fet de parlar al nen i

respondre'l sempre que aquest intenti comunicar-se. A més a més la mirada també pren un rol significatiu, ja que és fonamental que es doni durant la comunicació per a centrar l'atenció i establir el vincle. L'escolta, les preguntes, les narracions, la lectura de contes, el cant i el joc formen part d'algunes de les activitats a realitzar amb els nadons com a treball d'estimulació (Martínez et al, 2010; Peralta, 1996; Sadurní, Rostán & Serrat, 2002). Tanmateix un aspecte fonamental en l'aplicació de dites pràctiques esmentades amb anterioritat, que ajudarà en el desenvolupament del nadó, és que aquestes siguin portades a terme des de l'afecte de la mare. L'afecte presenta una gran influència en les emocions del bebè i en configuració i creixement d'aquest. Permetrà la regulació i, per tant, el control de les emocions (Gerhardt, 2004).

Sovint, la comunicació entre els adults i els infants es limita en donar ordres, però no es focalitza en l'escolta i la pregunta. La narració o el relat de les experiències viscudes pels pares en el seu dia a dia és un mètode d'estimulació del llenguatge dins de l'entorn familiar. Aquest permet que el nen interactui, impulsi el llenguatge, identifiqui les situacions esmentades i, per tant, sigui capaç d'anticipar les accions (Ritchhart & Perkins, 2008).

Per altra banda, la lectura de contes es considera un mètode favorable perquè els nens comencin a comprendre allò que se'ls hi està explicant i, al mateix temps, estimular la parla (Calle, 2009). Durant aquesta els pares poden nomenar persones, realitzar descripcions o establir diàlegs que permetin al nen fixar l'atenció en elements concrets, esmentar els objectes o anomenar i identificar emocions. Tanmateix, un aspecte favorable de la lectura és que aquesta pot anar adaptada a les aptituds o necessitats del nen referents al moment en el qual es troba (Pelegrin, 2006).

La música acompanya a les persones durant al llarg de tota la vida, fins i tot abans del seu naixement. Tal i com argumenta François (2019), els primers sons i la primera experiència de ritme que experimenta el nen fan referència a les respiracions de la mare i al bateig del seu cor rebuts per aquest dins del ventre. L'aprenentatge de cançons infantils ajuda

que els nens estimulin el sentit de l'oïda i l'atenció i fomenta les relacions de comunicació. És un instrument que afavoreix la parla, ja que és emprat com a mitjà de comunicació i impacta de manera positiva en el processament del llenguatge. També presenta un impacte en el desenvolupament psicomotriu, ja que promou el moviment del cos a través del ball.

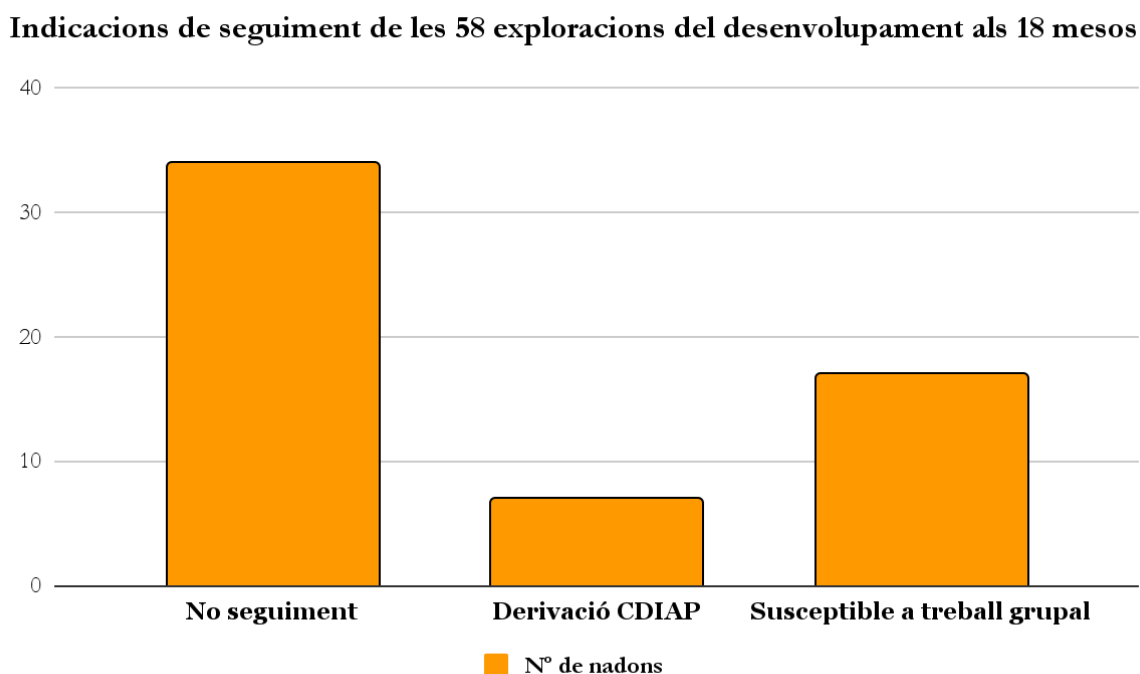
Finalment, cal destacar que un altre dels elements necessaris dins del desenvolupament infantil és el joc. És una manera de descobrir, aprendre i afavorir la interacció social i comunicativa (Solís, 2020). Els jocs, tal i com indica Bruner (1986), ofereixen situacions en les quals tant el nen com l'adult utilitzen de manera sistemàtica el llenguatge. Per tant, el joc beneficia al nen en gran mesura ja que contribueix al desenvolupament del seu potencial cognitiu i a la destresa de les habilitats lingüístiques (Gerhardt, 2004; Meneses & Monge, 2001). Així mateix, també posseeix un paper important dins de l'expressió emocional. Com explica Freud (1920) en el seu estudi, a través del joc el nen troba un medi pel qual expressar els seus sentiments a més a més de ser utilitzat amb el propòsit de satisfacció i plaer. Altrament, el joc també presenta una gran influència en la relació pares-nadons. A través d'aquest es construeixen vincles familiars més forts i duradors que permeten als pares apreciar amb singularitat als seus fills (Anderson & Bailey, 2017).

Retornant al qüestionament anterior, un cop obtingudes les puntuacions referents a cada una de les àrees del desenvolupament avaluades per l'instrument ASQ-3 a les exploracions amb nadons de 18 mesos d'edat al CAP de Roquetes-Canteres, s'ha observat l'existència d'un nombre de 7 nens els quals s'ha hagut de tramitar la derivació al centre de desenvolupament infantil i atenció precoç (CDIAP) per part de l'equip de pediatria de l'ambulatori per culpa de la situació de risc en la qual es troben. La derivació ha estat tramesa amb l'objectiu de poder dur a terme un treball específic focalitzat a les necessitats de cada un dels nadons amb la possible presència d'alguna disfunció. Per altra banda, es troba un nombre de 17 nens els quals no presenten puntuacions que generin especial preocupació o que es

trobin en posició de risc, però tanmateix, es considera oportú la realització d'un treball preventiu i un seguiment específic pels baixos resultats obtinguts en l'àrea de la comunicació. Finalment, pel que fa a la resta de nadons explorats (nombre= 34) presenten bones puntuacions i, per tant, es descarta la necessitat de qualsevol classe de seguiment (veure Figura 1).

Figura 1.

Indicacions de seguiment segons els resultats obtinguts a les 58 exploracions del desenvolupament realitzades als 18 mesos d'edat.

Nota. Figura d'elaboració pròpia.

A continuació, es planteja una proposta d'intervenció per a l'estimulació del llenguatge i del vincle afectiu per a nens de 18 a 30 mesos d'edat, juntament amb els seus cuidadors, focalitzada en aquell nombre de nens els quals es planteja un treball preventiu per les baixes puntuacions obtingudes en referència a la comunicació i, per tant, considerats susceptibles a treball grupal.

Objectius

L'objectiu general d'aquest estudi radica en la millora de la competència del llenguatge i la comunicació dels nens a partir d'una nova metodologia: la implementació de grups tancats de pacients de 18 a 30 mesos d'edat vinculats al CAP de Roquetes-Canteres amb un desenvolupament referent a l'àrea de comunicació per sota de les expectatives segons cita l'instrument ASQ-3. Independentment dels menors, aquests grups també es trobaran formats pel cuidador o cuidadors del nen. Concretament, es facilitaran pràctiques per l'estimulació del llenguatge com a mètode preventiu de possibles anomalies i, així, promoure un desenvolupament saludable. La presència dels pares o cuidadors permetrà, per altra banda, incidir també en el vincle afectiu. A causa de la Covid-19 una gran quantitat dels nadons que assisteixen a l'ambulatori no acudeixen a l'escola bressol ni tampoc es relacionen amb altres nens de la seva mateixa edat en ambients diferents. És per aquest motiu que, l'elaboració d'aquest tipus de grup també permetrà incidir en l'àrea socio-individual, és a dir, en la relació amb els iguals.

Descripció del projecte d'intervenció

Context social

La unitat de pediatria del CAP de Roquetes-Canteres, situat al districte de Nou Barris de Barcelona, atent a una gran quantitat de nadons del barri. Les sessions es realitzaran a les instal·lacions del mateix ambulatori, concretament, a la sala d'educació que es troba a la planta 1 d'aquest edifici. Es tracta d'una sala amb l'equipació necessària per a l'elaboració dels grups, amb un espai suficient per al nombre de pacients considerat per a la realització d'aquests i unes bones mesures de ventilació i higiene, importants a tenir en compte quan es tracta de menors especialment en aquesta edat, ja que existeix un major grau de vulnerabilitat, i més amb les malalties infeccioses presents en l'actualitat com la Covid-19.

Professionals

Les sessions es trobaran dirigides per dos psicòlegs amb titulació general sanitària i experiència prèvia en el tracte amb infants. Un d'aquest serà el psicòleg comunitari i de benestar emocional del CAP de Roquetes-Canteres, figura que s'ha incorporat a l'ambulatori des de fa una mesos, amb experiència en la realització de grups terapèutics i treball en l'àmbit infantil. I l'altre formarà part de l'equip del centre privat de psicologia perinatal Bruc Salut.

Destinatari

Com s'ha esmentat amb anterioritat, els grups aniran dirigits a nens de 18 a 30 mesos d'edat vinculats al CAP de Roquetes-Canteres, amb un desenvolupament referent a l'àrea de comunicació per sota de les expectatives segons el ASQ-3, acompanyats pels seus pares o cuidadors. Aquells individus que presentin puntuacions baixes, però no es trobin en situació de risc o especial vulnerabilitat i amb els quals es consideri oportú la realització d'un treball preventiu per a garantir un bon desenvolupament, se'ls hi proposarà la possibilitat d'assistir a aquest tipus d'intervenció.

Format

Segons López (2009), la mida ideal per a un grup d'intervenció és de 8 a 10 participants. Amb menys de vuit membres, un grup no té la suficient activitat o intercanvi interpersonal. Amb més de 10, tant el terapeuta com els participants poden presentar dificultats per adonar-se'n del que està passant. És per això que, per la intervenció suggerida en aquest estudi s'ha considerat oportú la realització d'un grup amb un número d'entre 5 a 8 participants. S'ha de tenir en compte que en aquest no només assistirà el menor, sinó que també pot anar acompanyat del seu pare, mare o tots dos, augmentant la mida del grup. A

més, la intervenció es troba dirigida cap a un pacient que es troba entre franja d'edat molt baixa el qual necessita més atenció i dedicació. Si el grup presentés una mida més gran el treball es veuria dificultat.

Per altra banda, les sessions de grup són més eficaces si presenten una duració d'una hora i mitja a dues hores i mitja (López, 2009). A causa del treball amb menors es considera rellevant la realització de grups d'intervenció d'estimulació del llenguatge i el vincle afectiu amb una duració de 90 minuts. Temps suficient perquè el nen explori, s'habitui al lloc de treball i evitar la saturació o cansament per passar un llarg període de temps en un mateix espai.

Les sessions es realitzaran de manera setmanal, una sessió per setmana. En total es duran a terme un seguit de 8 sessions, corresponent a cadascun dels temes a treballar. Per tant, la intervenció presentarà una duració total de dos mesos.

Proposta d'intervenció

La intervenció exposada a continuació ha sigut plantejada amb la finalitat de poder realitzar un treball conjunt entre pares i nadons, on els progenitors puguin posar en pràctica diverses tècniques per l'estimulació i el foment d'un bon desenvolupament del llenguatge a través de l'aplicació vivencial dins del grup. Per tant, l'objectiu no radica en facilitar indicacions sinó d'implementar-les i posar-les en pràctica en el grup per a poder realitzar un bon aprenentatge d'aquestes a través de l'aplicació in situ i donar espai a l'elaboració de dubtes i incerteses per part dels pares relacionades amb els aspectes tractats.

Durant totes les sessions es recordaran i es tindran en compte aspectes que afavoreixen el desenvolupament del llenguatge i que, per tant, ajuden a l'estimulació d'aquests com: l'escolta a les interaccions dels nens, l'elaboració de preguntes per part dels adults, la repetició de les paraules dels nadons, establir diàlegs amb ells, explicar-los les

situacions viscudes en cada moment, entre d'altres (Calle, 2009; Castañeda, 1999; Martínez et al, 2010; Peralta, 1996; Ritchhart et al, 2008; Sadurní et al, 2002). A més, durant l'execució de les activitats s'afavorirà la presa de consciència de la importància de l'afecte dels cuidadors en les pràctiques com a mètode positiu en el desenvolupament del nadó (Gerhardt, 2004).

Sessió 1: La benvinguda

L'objectiu d'aquesta primera sessió es trobarà destinat en la presentació de tots els membres del grup. Els professionals encarregats de guiar la intervenció realitzaran una breu presentació d'ells mateixos i de la dinàmica d'aquesta. Tanmateix, els participants podran presentar-se a partir d'una activitat establerta per afavorir la cohesió grupal i es donarà un espai per aquells aspectes que generin interès i/o preocupació.

El material necessari per posar en pràctica en la dinàmica esmentada amb anterioritat serà a través d'un joc amb una pilota d'una mida adequada a la seva mà per a facilitar l'adherència per part dels nens.

Només iniciar la sessió es demanarà a tots els nens i acompanyants que es treguin les sabates i les posin en un racó habilitat dins de la sala. Aquest procés es realitzarà cada dia a l'entrar a l'espai de treball durant totes les sessions. És una manera d'implementar una rutina en els nadons que faciliti el reconeixement de l'espai i l'anticipació al que vindrà a continuació. El fet que portin a cap la mateixa acció els pares o acompanyants també afavoreix que els nens ho posin en pràctica, se sentin per un igual i, a més, és un moment en el qual s'estableix el vincle entre ells, ja que realitzen una mateixa acció i s'ajuden en aquesta.

Per altra banda, un cop es trobin tots els membres instal·lats i asseguts en rotllana dins de l'estora infantil, es realitzarà la presentació de cadascun d'aquests que es posarà en pràctica amb la pilota. Cada cop que es passi la pilota a les famílies, aquestes disposaran del

torn de paraula i s'hauran de presentar. És una manera d'iniciar el grup i implementar el joc col·laborant en la captació de l'atenció dels nens i ajudant a la cohesió d'aquests dins de la dinàmica. Començaran amb el torn de paraula els psicòlegs i anirà passant per cadascuna de les famílies. Aquesta activitat també s'implementarà a l'inici de totes les sessions com a mètode d'iniciació. Durant la primera sessió disposarà d'una duració més llarga i en la resta de sessions només es donarà en els primers 10 minuts donant el bon dia i afavorint l'acollida a cada nadó i els seus cuidadors. Es passaran la pilota entre ells amb l'ajuda dels acompanyants per afavorir al reconeixement de la resta i establir el vincle entre els nens.

Seguidament, els psicòlegs realitzaran una presentació dels aspectes que es treballaran dins del grup i del mètode de treball. A més a més, també s'establirà un temps focalitzat en les famílies perquè puguin argumentar què és el que els ha portat al grup, quins són aquells aspectes que els hi generen més interès, preocupació o incertesa, i què esperen de la intervenció grupal.

Per finalitzar, igual que es donarà en la resta de sessions, es recolliran les joguines i/o els objectes utilitzats i es posaran altrament les sabates a ritme de la cançó A recollir!, de Pep Puigdemont (2019) com a mètode d'acomiadament de la sessió.

Sessió 2: Parlem amb les emocions

L'objectiu d'aquesta sessió radica en la presa de consciència de la importància de la identificació i l'expressivitat dels sentiments mitjançant la paraula per a la regulació emocional i l'autocontrol de la conducta (Henaó & García, 2009). En altres paraules, fer entendre als pares que quan existeix l'expressió oral de les emocions i els sentiments es redueix l'expressivitat física, per tant, l'agressivitat, les rebequeries i enuigs, i la impulsivitat.

En aquesta sessió s'utilitzaran retoladors per nens d'1 a 3 anys, una fotocòpia per a cada nen de la plantilla planificada per a la intervenció i la mateixa pilota que a la sessió anterior (veure Apèndix 4).

Com s'ha esmentat amb anterioritat, la sessió s'iniciarà amb les rutines implementades per l'adaptació dels nadons. Primerament, tots es descalçaran i un cop es trobin acomodats, s'iniciarà el joc de la pilota per donar la benvinguda a cadascun dels nens. Després es començarà amb la nova dinàmica de la sessió corresponent.

Durant aquesta sessió es treballarà la identificació de tres emocions bàsiques com són l'alegria, la tristesa i l'enuig. Aquest treball es portarà a terme a partir d'una plantilla, elaborada pels professionals, la qual conté cada una de les emocions esmentades visibles en el rostre d'un nadó. Se'ls hi facilitaran als nens els retoladors perquè puguin pintar cada rostre amb el color que identifiqui l'emoció: groc (alegria), blau (tristesa), vermell (enuig). Aquest exercici permetrà als nens poder identificar l'emoció a partir del color emprat i esmentar-la. Els pares es trobaran presents durant l'activitat i ajudaran als seus fills a identificar cadascuna de dites emocions a partir de posar-li nom a aquestes. A més a més, durant la realització de l'activitat es proporcionaran un seguit d'indicacions als pares per treball i afavorir l'expressió emocional, com per exemple: la importància que ells com a pares posin nom a totes les emocions que poden experimentar els seus fills en situacions concretes perquè quan tornin a sentir-les siguin capaços de anomenar-les per si sols o la rellevància que les emocions es trobin presents en el dia a dia dels nens, com en els jocs o els contes. També es destinarà una part de la sessió a dubtes i preocupacions relacionades amb aquestes.

Per concloure la sessió, es recollirà tot el material utilitzat que es trobi per la sala a ritme de la mateixa cançó utilitzada en la sessió anterior.

Sessió 3: Juguem amb la boca

Durant la següent trobada es durà a terme, a partir del joc, una activitat la qual permetrà l'estimulació i el treball amb els músculs de la boca. Segons Fernanda i Lic (2021) aquest tipus d'estimulació és necessària per iniciar-se en l'aprenentatge de la llengua i, d'aquesta manera s'eviten problemes en l'articulació i el desenvolupament del llenguatge. És

per aquest motiu que, el tipus d'activitat que es realitzarà durant sessió permetrà la millora de la producció oral i presentarà un efecte positiu en l'articulació de les paraules.

Només es necessitaran boles de cotó fluix, d'una mida considerable perquè els nens no les puguin portar a la boca, i la pilota.

L'exercici consistirà en la realització de petites boles mitjançant la utilització del cotó fluix, amb l'ajuda dels acompanyants, per poder dur a terme carreres amb aquestes. Els nens, mitjançant el moviment dels músculs de la boca, bufaran les seves boles per veure quina és la primera que arriba al punt establert com a meta. En aquesta tasca també podran col·laborar els pares o acompanyants afavorint també en el vincle entre els membres del nucli familiar. Es tracta de fer pinya i formar un bon equip. Tanmateix, els nens jugaran i competiran amb la resta creant un espai d'interacció i relació entre elles. Com s'ha esmentat amb anterioritat, es tracta d'una activitat simple però fonamental dins del desenvolupament del llenguatge, ja que repercuteix de manera positiva sobre aquest. És un bon mètode per estimular l'articulació dels músculs a través de l'acte de bufar.

Per concloure la sessió, es recollirà tot el material i cada nen recollirà les seves pertinences juntament amb els adults. També es donaran indicacions de l'activitat a desenvolupar durant la pròxima sessió i se'ls hi demanarà als adults que pensin durant la setmana cançons infantils que els hi agradin als seus nadons i que puguin aportar al grup per ser utilitzades.

Sessió 4: Cantem al ritme de la música

En la quarta sessió es treballarà amb la música com a mètode de desenvolupament lingüístic. És per aquest mateix motiu que, l'objectiu d'aquesta és mostrar tots els beneficis que es poden aconseguir en referència al desenvolupament del llenguatge a través de la implementació de la música en el dia a dia dels nadons (François, 2019).

Per aquesta sessió l'únic material imprescindible serà un ordinador amb connexió a internet i altaveu per a poder posar les diferents cançons per la plataforma Youtube i una pilota.

La dinàmica de la intervenció consistirà a realitzar un seguit de jocs en els quals és necessària la utilització de la música. A més d'afavorir l'estimulació lingüística, també es treballaran aspectes com la memòria o la psicomotricitat amb el ball. Abans d'això, es realitzaran les activitats d'iniciació establertes durant l'elaboració de totes les sessions.

La primera activitat es troba relacionada amb la cançó del Joan Petit. En aquesta, tots els membres del grup es posaran en rotllana, s'agafaran de les mans i aniran ballant en un mateix sentit al ritme de la música. Cada cop que s'esmenti una part del cos, s'haurà d'assenyalar. El fet d'assenyalar cada part del cos permet la identificació d'aquesta i, amb això, la implementació de nou vocabulari.

Un cop finalitzada l'activitat anterior, s'iniciarà una de nova amb un altra cançó. Aquest cop la consigna consistirà a escoltar la música, ballar i nomenar algunes de les paraules que s'esmenten en aquesta. Per aquesta activitat serà necessari el suport de l'ordinador i s'utilitzarà la cançó de Els Pirates, de El Pot Petit (2017). S'explicarà als pares que, sempre que es pugui, és recomanable que cantin ells mateixos les cançons, ja que les veus conegudes, de persones properes o del seu entorn, calmen als nens i els hi agraden més. Tanmateix, si es fa servir suport tecnològic, com és en el cas d'aquesta activitat, és important que no vagi acompanyat de suport visual, en altres paraules, s'ha d'evitar sempre que sigui possible l'ús de pantalles digitals. També caldrà destacar que no totes les cançons són recomanables. És a dir, és rellevant saber quina és la cançó a utilitzar en el moment indicat. Les cançons més mogudes i que, per tant, activen l'estimulació dels nens són indicades a posar en pràctica als matins. En canvi, les cançons calmades i pausades són idònies a les tardes i les nits. Si fem una cançó amb cert nivell d'estimulació a la tarda, després costarà

que el nen se'n vagi a dormir, ja que es trobarà sobre estimulat. Per altra banda, un cop finalitzada l'activitat anterior, s'escoltaran i es ballaran aquelles propostes de cançons que van ser demanades als pares durant la setmana passada.

Per concloure la sessió, es duran a terme les activitats de comiat i es demanarà als pares que per la propera visita portin un conte que tinguin per casa i que agradi als nadons. Se'ls hi proporcionaran altres opcions en cas que no disposin de cap conte infantil a casa, com per exemple visitar la biblioteca del barri i agafar per préstec un exemplar.

Sessió 5: Els contes

L'objectiu d'aquesta sessió es troba relacionat amb la lectura de contes infantils com a estratègia d'estimulació del llenguatge. A través d'aquesta els nens comencen a comprendre allò que se'ls hi està explicant i, al mateix temps, estimulen la parla (Calle, 2009).

El material utilitzat durant la sessió únicament consistirà en contes infantils. Com es va pautar a la sessió anterior, cada família haurà de portar un. També s'utilitzarà, com a cada sessió, la pilota.

La sessió començarà com la resta, descalçant-se i utilitzant la pilota com a medi de salutació i benvinguda. Després es començarà amb la lectura dels contes. Durant aquesta es deixarà que els nens explorin el material. Els pares es trobaran juntament amb els seus nadons donant suport durant l'activitat. Es tracta de gaudir de manera conjunta de l'acció que s'està realitzant. Es donaran un seguit de pautes relacionades amb la lectura dels contes. Aspectes que poden posar en pràctica els adults per estimular el llenguatge, establir el vincle amb els nens i compartir un espai de joc i, per tant, el plaer. Durant l'activitat serà important que les pares interactuïn amb els seus fills: nomenant personatges, objectes o animals; realitzant sorolls per afavorir el reconeixement; o establint diàlegs i narrant històries (Pelegrin, 2006).

Per acabar, després de portar a terme les activitats de finalització de la sessió, es comentarà l'exercici a desenvolupar per la setmana vinent. És per això que, es mostrarà als

pares exemples de titelles elaborades manualment i compostes per materials econòmics i accessibles, com mitjons o guants, i es demanarà que cada família porti una titella, confeccionada per ells mateixos amb l'ajuda dels seus fills, per a la propera sessió. El fet de contribuir en l'elaboració d'una mateixa acció també presentarà un reforç positiu sobre el vincle afectiu.

Sessió 6: Comunicant-nos en el joc

En aquesta sisena sessió l'objectiu presentat és estimular el llenguatge a partir del joc. Es tracta que els pares prenguin consciència que el joc genera plaer en els nadons i que el fet de compartir aquest espai amb ells dona lloc i possibilita la destresa de les habilitats lingüístiques a més d'afavorir el vincle entre pares-nens (Anderson et al, 2017; Meneses et al, 2001).

Pel que fa a el material, es necessitarà la pilota i les titelles manuals que portaran realitzades cadascuna de les famílies.

Durant aquesta activitat es permetrà el joc lliure. Els pares, juntament amb els seus fills, hauran de crear històries amb les titelles. Es posarà un nom al personatge i aquest interactuarà amb la resta de nens deixant en descobert la imaginació dels pares. De la mateixa manera, els nens hauran d'interactuar amb el personatge i mostrar interès pel que aquest diu i fa. Aquest tipus de joc és una nova forma de comunicar-se que reforça l'adquisició d'habilitats lingüístiques a més d'ajudar als nens a mantenir el focus d'atenció. El fet que els pares actuïn com a protagonistes permet que els nens adquireixin estructures de frases més complexes i nou vocabulari. És una eina perfecta per reforçar el desenvolupament i el vincle.

Un cop acabada l'activitat es recollirà tot el material i els participants del grup es tornaran a posar les sabates i agafaran les seves coses per retrobar-se la setmana vinent.

Sessió 7: Aprenem colors i formes

Durant la penúltima trobada s'intentarà fomentar el desenvolupament de la compressió i, amb la intervenció dels acompanyants, ajudar als nens a l'inici del maneig d'ordres senzilles utilitzant estratègies favorables per la realització de la tasca com és la repetició (Martínez et al, 2010).

El material que requereix l'activitat es troba compost per cartolines de colors, amb les quals es retallaran diverses formes, i la pilota per dur a terme el procediment habitual d'inici de les sessions.

Un cop iniciada la sessió, l'activitat a realitzar es basarà a organitzar un joc en el qual els nens, amb l'ajuda dels seus pares o acompanyants, hi hagin d'executar l'ordre que es doni. Es disposarà de diverses cartolines de colors bàsics que es trobaran a terra. Cada participant tindrà diferents formes com rodones, quadrats, triangles... de colors. Cada cop que s'esmenti un tipus de forma, els nens hauran de posar-la sobre la cartolina del color corresponent. Permetent d'aquesta manera el reconeixement de formes i colors i, per tant, l'obtenció de nou vocabulari. A més, es destinarà un espai de la trobada a dubtes i/o preocupacions que hagin anat sorgint en els adults durant el transcurs de la intervenció.

Finalment, es tornarà a iniciar el procés habitual per a recollir el material i concloure la sessió i s'acomiarà als participants fins a la pròxima setmana. Tanmateix, es recordarà que la propera sessió correspon a l'última del treball grupal i que, per tant, conclourà la intervenció.

Sessió 8: El comiat

L'objectiu d'aquesta última sessió radica en l'acomiadament dels membres del grup i els professionals. També es crearà un espai de reflexió per a poder prendre consciència de tots aquells aspectes a destacar que han afavorit a l'estimulació del desenvolupament dels nens i que les famílies han pogut extreure arran del treball grupal.

L'únic material necessari pel desenvolupament de la sessió serà la pilota que s'utilitzarà com cada setmana per dur a terme la primera activitat del grup.

Durant aquesta sessió es parlarà sobre els canvis que han viscut cadascun dels participants durant la realització del grup. A més, també es preguntaran sobre aquells aspectes positius que extreuen de la intervenció, que s'emporten d'aquesta, i que és el que els hi ha faltat o els hi agradaria haver treballat amb més profunditat. Mentrestant, els nadons es trobaran lliures per l'estona infantil amb la resta i se'ls hi facilitaran joguines i objectes disponibles a la sala perquè puguin jugar i interactuar entre ells.

Per altra banda, també es facilitarà a les famílies una infografia, elaborada pels professionals i alumnes en pràctiques del centre Bruc Salut amb la col·laboració del personal de l'ambulatori, amb tots els aspectes tractats durant la realització de la intervenció grupal com a recordatori i mètode de suport. A més, es recordarà a les famílies que qualsevol dubte o preocupació que els hi sorgeixi tenen disponible al personal de pediatria per resoldre'ls-hi. També tindran disponible, sempre que hi hagi places, el suport gratuït que ofereix l'escola bressol L'Escoleta, situada al barri de Roquetes-Canteres, de nadons en família. Un espai exclusiu per nadons i acompanyants, que es dona un cop per setmana durant 90 minuts, on es treballen altres aspectes del desenvolupament del nen. L'objectiu de la facilitació de tota aquesta informació és que les famílies se sentin acompanyades i amb la disponibilitat de diversos recursos per l'obtenció d'ajuda quan ho necessitin (veure Apèndix 5).

Per finalitzar, es realitzarà l'activitat portada a terme durant cada setmana per recollir i es procedirà a l'acomiadament del grup.

Pressupost de la intervenció grupal

Posteriorment d'observar les despeses necessàries per a la realització del programa grupal d'estimulació del llenguatge i el vincle afectiu en el CAP de Roquetes-Canteres, s'ha

estimat un pressupost total de 25,24€. A continuació es mostra una taula amb el material sol·licitat per a l'elaboració d'aquest (veure Taula 3).

Taula 3.

Desglossament del pressupost per a l'aplicació del programa d'intervenció grupal

Articles	Unitats	Preu/Unitat	Preu Total
Pilota	1	2'50	2'50
Capsa retoladors	1	8'95	8'95
Paquet 50 cartolines de colors	1	13'00	13'00
Cotó fluix	1	0'79	0'79

S'ha de tenir en compte que alguns dels materials necessaris per a l'elaboració del programa són aportats directament per les famílies, com els contes infantils o les titelles manuals. Per altra banda, existeixen moltes despeses que formen part del material que ja es troba disponible a l'ambulatori pel seu ús: ordinador, altaveu, estora infantil o impressora. És per aquest motiu que es decideix no incloure'ls en el pressupost.

Avaluació del programa d'intervenció

Per avaluar l'eficàcia del programa d'intervenció, un cop finalitzat el treball grupal, es realitzarà una segona exploració psicològica del desenvolupament amb l'instrument ASQ-3 de l'edat en la qual es trobi el nadó avaluat en el moment de l'exploració. A partir aquí es portarà a terme una comparació dels resultats entre la primera i la segona exploració i s'observarà si s'han donat canvis favorables en aquests a partir de la realització d'un treball

grup. És a dir, es realitzarà una comparació de mitjanes entre les puntuacions obtingudes als 18 mesos d'edat i les adquirides un cop hagi finalitzat el grup.

Conclusions

La infantesa correspon a una etapa essencial de la vida humana. Durant aquesta es produeixen els processos més significatius per l'aprenentatge i el creixement de l'individu (Flores, 2013). Dits processos, actuen de forma activa dins de la configuració de la persona i, per tant, en el seu desenvolupament. Com s'ha esmentat amb anterioritat, l'estimulació primerenca juga un paper fonamental en el desenvolupament humà. Gràcies a l'estimulació dels nadons des del moment del seu naixement es dona la possibilitat de poder promoure un desenvolupament saludable d'aquests (Flores, 2013; Oré et al, 2011; Roselló et al, 2013).

Posteriorment d'analitzar els resultats obtinguts en les exploracions psicològiques del desenvolupament realitzades durant l'any 2021 al CAP Roquetes-Canteres amb pacients de 18 mesos d'edat i d'observar el baix desenvolupament i, per tant, el baix nivell d'estimulació en l'àrea de comunicació, es van extreure diverses conclusions.

En primer lloc, una de les causes que es podria trobar vinculada i explicar els resultats anteriors fa referència al tipus de població atesa pels professionals de l'ambulatori de Roquetes-Canteres. Aquesta es troba dins d'un sector vulnerable, amb menys disponibilitat de recursos i, per tant, carències en la vinculació afectiva amb els bebès. L'explicació de la presència de carències pel que fa a la relació entre pares-nens mostra una possible associació amb les diverses situacions familiars viscudes per la població. Els professionals de l'ambulatori sovint es troben amb famílies amb escassos recursos econòmics, en situació d'atur o desemparament i, en molts casos, de desnonament. Segons Gomà, Martínez, Blancafort, Muniente, Antón, Lara, Arias-Pujol i Llairó (2020) en un estudi previ que van realitzar sobre la població del barri de Roquetes-Canteres van trobar diversos factors de risc

que es trobaven lligats amb el fet que un 48% de les dones embarassades presentessin símptomes depressiu-ansiosos generant, per tant, futures implicacions en el desenvolupament dels nens. És a dir, aquestes experiències generen tal estat d'ansietat i angoixa en els adults que no els permeten elaborar l'espai mental necessari per poder atendre i incidir en la criança i, per tant, en el desenvolupament dels seus nadons. Tal i com explica i justifica Nanzer (2016) mitjançant la metàfora en el seu títol del llibre “Depresión postnatal: Salir del silencio”, la depressió de les mares produeix que aquestes estiguin en silenci. Aquest silenci impossibilita la interacció entre mares-nens i presenta una incidència en el seu creixement i el seu desenvolupament del llenguatge.

Per altra banda, la Covid-19 també ha tingut un paper rellevant dins d'aquests resultats. L'ús de les mascaretes ha generat un gran impacte en el desenvolupament del llenguatge. Aquestes impossibiliten la visualització del moviment de la boca, a més de dificultar l'enteniment de l'emissió de les paraules. El fet d'observar el moviment dels llavis durant la parla és una ajuda clau pels nens que es troben en un procés d'adquisició del llenguatge (Andrade, 2017). L'ús de les mascaretes impedeix que els nens disposin de tots els elements habituals per percebre i comprendre la parla. Se sap que el paper de la imitació en l'aprenentatge és molt rellevant, tal i com s'ha demostrat amb la funció de les neurones mirall. El fet de portar mascareta, no només és un impediment per aquells nens i nenes amb dificultats o trastorns del llenguatge, sinó que tots els nens que estan aprenent la llengua materna es poden veure afectats. Aquest fet és molt més rellevant en aquells nadons que es troben en un estadi especialment sensible del llenguatge com són els 18 mesos.

Tanmateix, uns dels aspectes que també presenta incidència i que s'ha comentat anteriorment, és el gran nombre de pacients vinculats a l'ambulatori de Roquetes-Canteres que no acudeixen a l'escola bressol i, per tant, no disposen d'una vinculació amb altres nens. L'augment dels contagis per Covid-19 ha incidit favorablement en la por de les famílies

causant en aquestes l'establiment de precaucions com no escolaritzar als nadons en llars d'infants o no acudir a parcs o zones d'esbarjo infantils. A més, l'aïllament dels pares arran de la Covid-19 ha generat que ells mateixos es relacionin poc i, per tant, interactuïn menys amb els seus fills. Aquest fet repercuteix positivament en les dificultats de relació dels nadons i en el desenvolupament de la parla.

Per aquest motiu, arran de les conclusions extretes sobre les baixes puntuacions obtingudes en referència a l'àrea de comunicació mesurada pel ASQ-3 i de la necessitat observada i percebuda per part dels nens i les seves famílies, sorgeix la proposta d'aquest treball. Aquest es basa en la implementació de grups de treball per l'estimulació del llenguatge i del vincle afectiu en pacients de 18 a 30 mesos d'edat del CAP Roquetes-Canteres. Es focalitza la intervenció dins d'aquesta franja d'edat ja que els 18 mesos pertanyen a un estadi senzill pel llenguatge. La intervenció grupal es portarà a terme de manera setmanal i presentarà una duració de 2 mesos. Aquesta comptarà amb la participació activa dels pares o acompanyants dels menors, ja que es treballaran diversos aspectes favorables per l'estimulació del llenguatge a partir l'aplicació in situ i l'experiència vivencial d'aquests, per tant, incidint també en el vincle afectiu (Peralta, 1999; Ruiz de Miguel, 1999). És per això que es considera que el programa presenta una funció preventiva incidint des d'edats primerenques en l'estimulació del desenvolupament per evitar possibles patologies (Barreno et al, 2015). Aquest treball preventiu implicarà en el futur la reducció de l'agressivitat dins del marc escolar i el millor assoliment del estadi de lectoescriptura. Tanmateix, un dels objectius de l'aplicació del programa d'intervenció es demostrar com la figura del psicòleg actua també com a element preventiu i de sensibilització als professionals i presenta un efecte positiu dins de l'Atenció Primària de Salut.

Pel que fa a les limitacions o possibles dificultats en l'aplicació del programa d'intervenció, es considera la disponibilitat dels cuidadors i el rebuig de la proposta.

Existeixen diverses situacions a les quals pot anar lligat aquest rebuig com: la falta de disponibilitat per part de les famílies; o les condicions culturals que els relacionen, com per exemple, dins de l'ambulatori molts pacients de cultura gitana rebutgen qualsevol oferiment de treball psicològic.

Per altra banda, s'ha decidit presentar la proposta de treball a través de la realització d'una sessió clínica amb l'equip de direcció i el personal de pediatria del CAP Roquetes-Canteres explicant els resultats i les noves propostes. Els professionals de pediatria han mostrat el seu agraïment al fet de poder implementar una proposta per a millorar el llenguatge i la comunicació en els més petits, és per això que aquesta ha sigut acceptada. El programa d'intervenció serà aplicat a partir del març del 2022 si les condicions fins al moment generades per la pandèmia ho permeten.

Per concloure, una de les propostes de futur relacionades amb l'aplicació del programa d'intervenció es troba relacionada amb l'extensió d'aquest. Com a futures línies de la intervenció seria interessant poder implementar dit programa en altres Centres d'Atenció Primària.

Agraïments

La realització d'aquest treball de proposta d'intervenció ha estat possible gràcies a la col·laboració de diferents professionals del CAP de Roquetes-Canteres i del centre de psicologia perinatal Bruc Salut. Agrair la participació a tot a l'equip de pediatria i al personal de l'ambulatori implicat en les exploracions psicològiques dels 18 mesos, com són: metges, infermeres, auxiliars, administratius, treballadors socials, etc. També donar les gràcies a la Dra. Antònia Llairó i la Dra. Marta Gomà, psicòlogues del centre Bruc Salut i tutores de les pràctiques del màster realitzat en psicologia general sanitària, per l'esforç i dedicació que han presentat durant l'elaboració d'aquest treball i l'estància de tot un any en el centre de

pràctiques. A més a més agrair als 58 participants, juntament amb els seus acompanyants, que han dedicat un espai del seu temps, tenint en compte la problemàtica viscuda actualment com és la Covid-19 i les seves conseqüències, en presentar-se a l'ambulatori i prestar interès en referència a dites exploracions psicològiques.

Per finalitzar, també donar gràcies a la Dra. Inés Aramburu Alegret, tutora del Treball de Fi de Màster, pel temps i implicació i per les aportacions amb el fi de poder elaborar una bona feina.

Referències

- Albornoz, E.J., & Guzmán, M.C. (2013). Desarrollo cognitivo mediante estimulación en niños de 3 años. *Revista Científica Multidisciplinar de la Universidad de Cienfuegos*, 8(4), 186-192.
- Anderson, J., & Bailey, S. (2017). *La importancia del juego en el desarrollo de la primera infancia*. Recuperat de <https://maguared.gov.co/wp-content/uploads/2017/06/La-importancia-del-juego.pdf>.
- Andrade, P.R. (2017). *Movimientos faciales y su incidencia en el desarrollo del lenguaje oral de los niños y niñas de 3-4 años de la unidad educativa 28 de abril de la ciudad de Ibarra, provincia de Imbabura durante el periodo escolar* [Tesi doctoral]. Universidad Técnica del Norte.
- Barreno, Z., & Macías, J. (2015). Estimulación temprana para potenciar la inteligencia psicomotriz: importancia y relación. *Revista Ciencia UNEMI*, 8(15), 110-118.
- Bruner, J. (1983). *El habla del niño: aprendiendo a usar el lenguaje*. Paidós.
- Calle, A.G. (2019). Una mirada a la estimulación temprana en el lenguaje. *Dominio de las ciencias*, 5(2), 160-172.
- Castañeda, P.F. (1999). *El lenguaje verbal del niño: ¿cómo estimular, corregir y ayudar para que aprenda a hablar bien?*. UMNSM.
- Clemente, R.A., & Villanueva, L. (1999). El desarrollo del lenguaje: los prerrequisitos psicosociales de la comunicación. *Revista de Neurología*, 28(2), 100-105.
- El Pot Petit. (2017). *Els Pirates* [Arxiu de vídeo]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=KEMPzVCLjZg>
- Esteves, Z.I., Avilés, M.I., & Matamoros, A.A. (2018). La estimulación temprana como factor fundamental en el desarrollo infantil. *Espirales Revista Multidisciplinaria de Investigación*, 2(14), 25-36.

- Fernanda, M., & Lic, B.M. (2021). *Estrategias de Intervención para el Desarrollo del Lenguaje en niños de 2 a 6 años con disfunciones orofaciales* [Tesi doctoral].
Universidad Técnica de Ambato
- Flores, J.M. (2013). Efectividad del programa de estimulación temprana en el desarrollo psicomotor de niños de 0 a 3 años. *Ciencia y Tecnología*, 9(4), 101-117.
- François, C. (2019). La relevancia de la música en el desarrollo lingüístico de los bebés. *Llengua, Societat i Comunicació*, (17), 7-15.
- Freud, S. (1920). Beyond the Pleasure Principle. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 18, 1-64.
- Gerhardt, S. (2004). *El amor maternal: La influencia del afecto en el cerebro y las emociones del bebé*. Editorial Albesa
- Gomà, M., Martínez, M., Blancafort, X., Muniente, G., Antón, S., Lara, S., Arias-Pujos, E., & Llairó, A. (2020). Detection of depressive-anxiety symptomatology and associated risk factors among pregnant women in a low-income neighborhood. *Journal of Psychological Obstetrics & Gynecology*, 42(4), 293-299.
- González, G.C. (2007). Los programas de estimulación temprana desde la perspectiva del maestro. *Liberabit*, 13(3), 19-27.
- Henao, G.C., & García, M.C. (2009). Interacción familiar y desarrollo emocional en niños y niñas. *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud*, 7(2), 785-802.
- Hoz, A. (2021). Psicoterapia del grupo familiar: padres-bebés. Sistema vincular familiar. *Norte de Salud Mental*, 17(64), 65-75.
- Jump, V. (2015). *El desarrollo de la comunicación en tu bebé*. Utah.
- López, B.M. (1998). *El lenguaje del niño*. Editorial Ciencia y Técnica.
- López, M.A. (2009). Modelos para el trabajo con grupos. *Revista Psicología.com*, 13(1), 1-9.

- Martínez, C.F., García, P., Poblano, A., & Madlen, M.A. (2010). Estimulación temprana de audición y lenguaje para niños con alto riesgo de secuelas neurológicas. *Acta Pediátrica de México*, 31(6), 304-310.
- Medina, A. (2002). La estimulación temprana. *Revista Mexicana de Medicina Física y Rehabilitación*, 14(2), 63-64.
- Meneses, M., & Monge, M. (2001). El juego en los niños: enfoque teórico. *Educación*, 25(2), 113-124.
- Montecinos, J.P. (2000). Adquisición y desarrollo del lenguaje y la comunicación: Una visión pragmática constructivista centrada en los contextos. *Revista de filosofía y psicología*, (7), 54-66.
- Muñoz, A. (2005). La familia como contexto de desarrollo infantil. Dimensiones de análisis relevantes para la intervención educativa y social. *Portularia*, 5(2), 147-163.
- Nanzer, N. (2016). *La depresión postparto: Salir del silencio*. Editorial Octaedro.
- Narbona, J., & Chevrie-Muller. (2002). *El lenguaje del niño: Desarrollo normal, evaluación y trastornos*. Editorial Masson.
- Oré, B., Díaz, J.J., & Penny, M. (2011). Impacto de una intervención con grupos de mamás y bebés en el desarrollo infantil. *Revista de Psicología*, 29(1), 37-66.
- Pelegrín, A. (2006). *Cada cual atiende a su juego: de tradición oral y literatura*. Biblioteca Virtual Universal.
- Peñañiel, M. (2012). *Indicadores tempranos de los trastornos del lenguaje*. Exlibris Ediciones.
- Pep Puigdemont. (2019). *A recollir!* [Arxiu de vídeo]. Youtube.
<https://www.youtube.com/watch?v=u3SPpCrFPMw>
- Peralta, M. (1996). *La crianza de los niños menores de seis años en Latinoamérica*. Organización de Estados Americanos.

Piaget, J. (1968). *El lenguaje y el pensamiento en el niño. Estudio sobre la lógica del niño.*

Editorial Guadalupe.

Quintero, M.D. (2009). El lenguaje oral en el desarrollo infantil. *Revista innovación y experiencias educativas*, 6(45), 11-15.

Ritchhart, R., & Perkins, D. (2008). Making Thinking Visible. *Educational Leadership*, 65(5), 57- 61.

Roselló, A., Baute, B., Ríos, M., Rodríguez, S., Quintero, M., & Lázaro, I. (2013).

Estimulación temprana en niños con baja visión. *Revista Habanera de Ciencias Médicas*, 12(4), 659-670.

Ruíz de Miguel, C. (1999). La familia y su implicación en el desarrollo infantil. *Revista Complutense de Educación*, 10(1), 289-304.

Sadurní, M., Rostán, C., & Serrat, E. (2002). *El desarrollo de los niños, paso a paso.*

Editorial UOC.

Salguero, M., Álvarez, Y., Verane, D., & Santelices, B.Y. (2015). El desarrollo del lenguaje.

Detección precoz de los retrasos/trastornos en la adquisición del lenguaje. *Revista Cubana de Tecnología de la Salud*, 6(3), 43-57.

Solís, M. (2020). La importancia del juego y sus beneficios en las áreas de desarrollo infantil.

Voces de la educación, 4(7), 44-51.

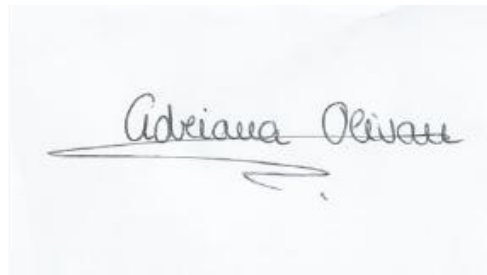
Vigotsky, L. (1934). *Pensamiento y lenguaje.* Fausto.

Declaració d'Auditoria

“Declaro que aquest treball és original i ha sigut realitzat per mi mateixa, sense haver utilitzat altres fonts o ajudes diferents a les referències. També he indicat la procedència dels fragments literals, o de contingut, que he pres de tercers”.

Barcelona, gener del 2022

Adriana Oliván Herrero

A photograph of a handwritten signature in black ink on a white background. The signature reads "Adriana Oliván" in a cursive script. Below the name, there is a long horizontal flourish line that ends in a small loop.

APÈNDIX**Apèndix 1: Cuestionario de Edades y Etapas (ASQ-3) de Squires, Potter i Bricker (1999).****ASQ-3. Ages & Stages Questionnaires****Cuestionario de 18 meses**

17 meses 0 días a 18 meses 30 días

Fecha en la que se completó el cuestionario: ____/____/____

Información del niño/a:

Nombre del niño/a:

Apellidos(s) del niño/a:

Fecha de nacimiento del niño/a:

Sexo del niño/a:

 Masculino Femenino**Información de la persona que está llenando este cuestionario:**

Nombre del niño/a:

Apellidos(s) del niño/a:

Parentesco con el niño/a:

- Padre/madre Tutor Maestro/a Educador/a o asistente de preescolar
 Abuelo/a u otro pariente Madre/padre de acogida Otro/a: _____

En las siguientes páginas Ud. encontrará una serie de preguntas sobre diferentes actividades que generalmente hacen los niños. Puede ser que su niño/a ya pueda hacer alguna de estas actividades, y que todavía no haya realizado otras. Después de leer cada pregunta, por favor marque la respuesta que indique si su niño/a hace la actividad regularmente, a veces, o todavía no.

A estas edad, muchos niños no cooperan cuando se les pide hacer cosas. Quizás Ud. tenga que intentar hacer las actividades más de una vez con su niño/a. Si es posible, intente hacer las actividades cuando su niño/a tenga buena disposición. Si su niño/a puede hacer la actividad, pero se niega a hacerla, marque “sí” en la pregunta.

COMUNICACIÓN

- Cuando su niño quiere algo, ¿lo *señala con el dedo* para comunicárselo a Ud.?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Cuando Ud. se lo pide, ¿va su niña a otro cuarto a buscar un juguete u objeto conocido? (*Puede preguntarle, “¿Dónde está la pelota?”, o decirle “Tráeme tu abrigo”, o “Busca tu cobija”.*)
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

- ¿Dice su niño ocho o más palabras además de “mamá” y “papá”?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

- ¿Imita su niña una oración de dos palabras? Por ejemplo, cuando Ud. dice “Mamá juega”, “Papá come”, o ¿Qué es?, repite ella la misma frase? (*Marque “sí” aun si sus palabras sean difíciles de entender.*)
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Sin enseñárselo primero, ¿puede *señalar con el dedo* el dibujo correcto cuando Ud. le dice, “Enséñame dónde está el gatito”, o le pregunta, “¿Dónde está el perro?” (*Solamente tiene que identificar un dibujo correctamente.*)
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

- ¿Puede decir dos o tres palabras juntas que representen ideas diferentes, como: “Veo perro”, “Mamá llega a casa”, o “¿Se fue gatito?” (*No cuente las combinaciones de palabras que expresen una sólo idea como “se acabó”, “está bien”, y “¿qué es?”*)
 Escriba un ejemplo de una combinación de palabras que dice su niño:
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

TOTAL EN COMUNICACIÓ _____

MOTORA GRUESA

- ¿Puede su niña agacharse para recoger un objeto del suelo y volver a ponerse de pie sin apoyo?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Camina su niño por la casa en lugar de gatear?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Camina bien su niña, sin caerse a menudo?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Se sube a algún objeto como una silla para alcanzar algo que quiere (por ejemplo, para agarrar un juguete que está arriba del mostrador de la cocina o para “ayudarle” en la cocina)?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Su niño puede bajar las escaleras si usted lo lleva de la mano? Puede agarrarse de la pared o de la barandilla también. *(Ud. puede hacer esta observación en la tienda, en el parque, o en casa.)*
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Al enseñarle cómo se da una patada a un balón, ¿intenta su niño dar la patada moviendo la pierna hacia adelante o caminando hasta tocar el balón? *(Si ya sabe dar una patada al balón, marque “sí” en esta pregunta.)*
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

TOTAL EN MOTORA GRUESA _____

MOTORA FINA

- ¿Puede lanzar su niño una pelota pequeña, moviendo el brazo hacia adelante por encima del hombro? *(Si simplemente la deja caer, marque “todavía no” en esta pregunta.)*
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

 - ¿Coloca su niña un cubito o un juguete pequeño encima de otro? *(También puede usar carretes de hilo de coser, cajitas, o juguetes que midan aproximadamente una pulgada, o 3 centímetros.)*
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

 - Cuando intenta dibujar, ¿marca su niño la hoja de papel con la punta de la crayola (o del lápiz o de la pluma)?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

 - ¿Puede su niña poner tres cubitos o juguetes uno sobre otro sin ayuda?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

 - ¿Sabe darle la vuelta a las hojas de un libro sin ayuda? *(Tal vez pase más de una hoja a la vez.)*
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

 - Normalmente, ¿puede su niño meterse la cuchara en la boca sin que se le caiga comida?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- TOTAL EN MOTORA FINA _____

RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS

- ¿Mete varios juguetes pequeños, uno tras otro, dentro de un recipiente como una caja o un tazón? *(Puede enseñarle cómo se hace.)*
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Después de enseñarle a su niña cómo se hace, ¿usa una cuchara, un palo, u otro implemento similar para intentar agarrar un juguete pequeño que esté ligeramente fuera de su alcance?

SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Después de dejar caer una migaja o un Cheerio (cereal de desayuno) en una pequeña botella transparente, ¿pone la botella al revés para sacarlo? (*Puede enseñarle cómo hacerlo.*) (*Puede usar una botella de refresco o un biberón.*)

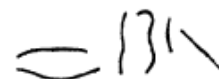
SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Sin enseñarle cómo hacerlo, ¿traza su niña garabatos o rayas cuando Ud. le da una crayola (o un lápiz o una pluma)?

SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Después de observarlo a Ud. dibuja una línea de arriba a abajo usando una crayola (o pluma o lápiz), ¿su niño intenta dibujar una línea recta en *cualquier dirección* en la hoja de papel? (*Marque "todavía no" si su niño hace rayas o garabatos de un lado para otro.*)

Marque "sí"

Marque "todavía no"

SI A VECES TODAVÍA NO _____

- Después de dejar caer una migaja o un Cheerio (cereal de desayuno) en una pequeña botella transparente, ¿pone la botella al revés para sacarlo? (*No le muestre cómo hacerlo.*)*

SI A VECES TODAVÍA NO _____

TOTAL EN RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS _____

*Si marcó "sí" o "a veces" en la pregunta 6, marque "sí" en la pregunta 3.

SOCIO-INDIVIDUAL

- Al mirarse en el espejo, ¿su niña se ofrece un juguete a sí misma?

SI A VECES TODAVÍA NO _____

- ¿Juega su niño con una muñeca o con un muñeco de peluche, abrazándolo?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Intenta conseguir su atención o intenta enseñarle algo tirándole de la mano o de la ropa?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- Viene a pedirle ayuda su niña, como cuando necesita que alguien le dé cuerda a un juguete o que quite la tapa de un frasco?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Sabe su niño beber de un vaso y bajarlo nuevamente sin que se le caiga mucho del contenido?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____
- ¿Lo/la imita a Ud. su niña, haciendo las mismas actividades que Ud. hace, por ejemplo limpiar algo que se le ha caído, pasar la aspiradora, afeitarse, o peinarse?
 SI A VECES TODAVÍA NO _____

TOTAL EN SOCIO-INDIVIDUAL _____

OBSERVACIONES GENERALES

Los padres y proveedores puede utilizar el espacio después de cada pregunta para hacer comentarios adicionales.

- ¿Cree Ud. que su niño/a oye bien? Si contesta “no”, explique: SI NO

- Cree Ud. que su niño/a habla igual que los otros niños de su edad? Si contesta “no”, explique: SI NO

- ¿Puede Ud. entender casi todo lo que dice su niño/a? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- Cree Ud. que su niño/a camina, corre, y trepa igual que los otros niños de su edad? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Tiene algún familiar con historia de sordera o cualquier otro impedimento auditivo? Si contesta “sí”, explique:

SI NO

- ¿Tiene Ud. alguna preocupación sobre la visión de su niño/a? Si contesta “sí”, explique:

SI NO

- ¿Ha tenido su niño/a algún problema de salud en los últimos meses? Si contesta “sí”, explique:

SI NO

- ¿Tiene alguna preocupación sobre el comportamiento de su niño/a? Si contesta “sí”, explique: SI NO

- ¿Le preocupa algún aspecto del desarrollo de su niño/a? Si contesta “sí”, explique: SI NO

ASQ-3: Compilación de datos 18 meses

17 meses 0 días a 18 meses 30 días

Nombre del niño/a: _____ Fecha de hoy: _____

Fecha de nacimiento: _____

- 1. CALIFIQUE EL CUESTIONARIO Y PASE EL PUNTAJE TOTAL DE CADA SECCIÓN AL GRÁFICO DE ABAJO:** Véase ASQ-3 User's Guide para obtener más detalles, incluyendo la manera de ajustar el puntaje si faltan respuestas a algunas preguntas. Califique cada pregunta (SI = 10, A VECES = 5, TODAVÍA NO = 0). Sume los puntos de cada pregunta, anotando el puntaje total en la línea provista al final de cada sección del cuestionario. En el gráfico de abajo, anote el puntaje total de cada sección, y rellene el círculo correspondiente.

Àrea	Límite	Puntaje Total	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
Comunicación	13.06		●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Motora gruesa	37.38		●	●	●	●	●	●	●	●	○	○	○	○	○
Motora fina	34.32		●	●	●	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○
Resolución de problemas	25.74		●	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○
Socio-individual	27.19		●	●	●	●	●	○	○	○	○	○	○	○	○

2. TRANSFIERA LAS RESPUESTAS DE LA SECCIÓN TITULADA

“OBSERVACIONES GENERALES”: Las respuestas escritas en negrita o con mayúsculas requerirán un seguimiento. Véase el capítulo 6 del ASQ-3 User’s Guide para obtener información sobre las pautas a seguir.

- ¿Oye bien? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Habla como otros niños de su edad? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Ud. entiende lo que dice su niño/a? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Camina, corre y trepa como otros niños? SÍ NO
Comentarios:
- Historial: ¿Hay problemas auditivos en la familia? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Preocupaciones sobre la vista? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Hay problemas de salud recientes? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Preocupaciones sobre comportamiento? SÍ NO
Comentarios:
- ¿Otras preocupaciones? SÍ NO
Comentarios:

3. INTERPRETACIÓN DEL PUNTAJE Y RECOMENDACIONES PARA EL

SEGUIMIENTO DEL ASQ: Para determinar el nivel de seguimiento apropiado, hay que tomar en cuenta el *Puntaje total* de cada sección, las respuestas de la sección

titulada “Observaciones generales”, y también factores adicionales, tales como considerar si el niño/a tiene oportunidades para practicar las habilidades.

Si el *Puntaje total* está dentro del área **blanca**, el puntaje del niño/a está por encima de las expectativas, y el desarrollo del niño/a parece estar bien hasta ahora.

Si el *Puntaje total* está dentro del área **gris**, el puntaje está apenas por encima de las expectativas. Proporcione actividades adicionales para ayudarle al niño/a y vigile su progreso.

Si el *Puntaje total* está dentro del área **negra**, el puntaje está debajo de las expectativas. Quizás se requiera una evaluación adicional más a fondo.

Apèndix 2: Qüestions a explorar afegides a les avaluacions relacionades amb la son, l'alimentació, l'agressivitat i les relacions.

Exploración ASQ-3 18 meses

Nombre del/la explorado/a:

Nombre del padre/madre o acompañante:

NH Ambulatorio:

NH Bruc Salut:

- ¿Su hijo/a ingiere todo tipo de alimentos? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Su hijo/a realiza todas las comidas? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Su hijo/a mantiene un horario para las comidas? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Su hijo/a suele dormir bien por las noches? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Su mantiene un horario en relación al sueño? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Su hijo/a mantiene una rutina antes de ir a dormir? Si contesta “no”, explique:

SI NO

- ¿Su hijo/a suele tener pesadillas? ¿Cómo gestionan dicha situación? Si contesta “sí”, explique:

SI NO

- ¿Su hijo/a duerme solo o acompañado? Explique:

- ¿Su hijo/a se enfada con facilidad? Si contesta “sí”, explique:

SI NO

- ¿Cómo gestiona Ud. ésta situación? Explique:

- ¿Cómo se relaciona su hijo/a con Ud.? Explique:

- ¿Cómo se relaciona su hijo/a con el resto de niños? Explique:

Apèndix 3: Documents d'informació i consentiment pels pares dels nens avaluats

NOMBRE APELLIDOS

DNI FECHA NACIMIENTO

DATOS DE CONTACTO TEL Y @

Da su consentimiento para que sus datos personales sean tratados por BRUC SALUT, S.C.P. con el fin de prestarle los servicios sanitarios solicitados, así como para las gestiones administrativas necesarias propias del proceso asistencial con la base jurídica del consentimiento y del artículo 9 del RGPD al ser necesarias para la comunicación con los familiares. El centro Bruc Salut es un centro de psicología clínica que tiene actividad docente y de investigación. Atiende de forma individual, en pareja, familia y / o en grupo, así como atención en perinatalidad en función de la indicación terapéutica que realiza el profesional referente.

Dado el uso científico creciente de la imagen y su incidencia positiva en la investigación y en la clínica, acepta la videograbación si le es propuesta. Algunas entrevistas podrán ser grabadas. La grabación no será invasiva y no alterará la naturalidad de la situación ni del participante. Se garantizará la privacidad y la intimidad y el anonimato según el Código Deontológico del Psicólogo. Link.

Comprende que todos los datos que facilite serán utilizados de forma estrictamente confidencial y únicamente servirán para la divulgación científica y docente. Todos los datos de carácter personal serán suprimidos cuando haya finalizado el estudio para el que han sido recogidos.

Sus datos podrán ser comunicados, si es necesario, a las entidades aseguradoras, el Servicio Catalán de la Salud o de otras entidades pagadoras en su caso, con el fin de la realización de pruebas diagnósticas y / o intervenciones terapéuticas que haya que efectuar a lo largo del proceso asistencial y para el abono por parte de estas de los gastos y honorarios de la atención sanitaria y para remitir, cuando proceda, los informes asistenciales relacionados con la cobertura asegurada.

Los datos de salud de que se pueda disponer, durante el plazo que la legislación vigente establezca en cada momento.

SI NO

- Consiente la comunicación vía sms, Whatsapp.
- Consiente la comunicación vía correo electrónico para la planificación de sus visitas y revisiones periódicas.
- Consiente la visita en línea vía zoom en línea privada, por Skype, por Jitsi u otros
- Consiente en videograbación cuando le sea propuesta
- Confirma disponer de medio alternativo de comunicación en el caso de visita en línea para cubrir cualquier eventualidad o emergencia

Consiente que sus datos de contacto sean tratados por BRUC SALUT, S.C.P. con el fin de informarle por medios electrónicos u otros, sobre asuntos y servicios de su consulta / centro, relacionados que puedan ser de su interés.

Puede ejercer los derechos de acceso, rectificación, oposición, supresión, limitación y portabilidad al tratamiento de los datos ante el Responsable del tratamiento: BRUC SALUT, S.C.P. CIF J-66081258 con domicilio en la c /Bruc, 19, 2-2, 08010, Barcelona, por correo postal o por e-mail a brucsalut@brucsalut.com. En cualquier caso, deberá aportar copia de su DNI, pasaporte o documento equivalente. Puede, también, presentar reclamación ante la Agencia Española de Protección de Datos.

DPD: Mediconsulting SAU, Servicio de Protección de Datos, Passeig de la Bonanova 47, 5ª planta, CP 08017 Barcelona, teléfono 93 567 88 78.

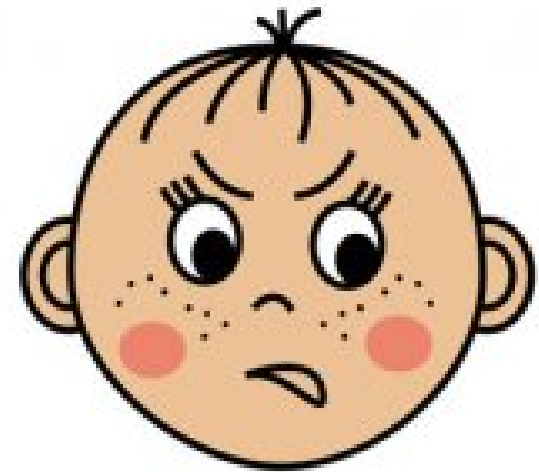
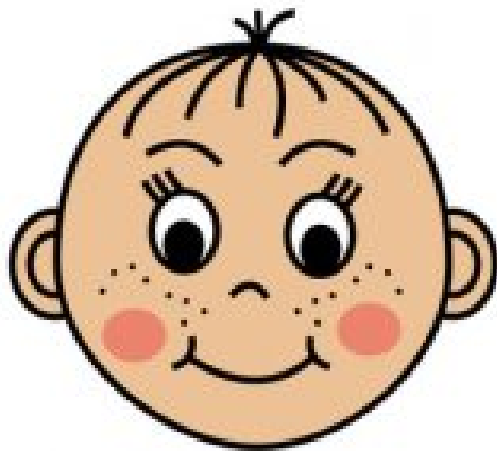
FIRMA PACIENTE

PADRE / MADRE / TITULARES DE LA PATRIA POTESTAD

NOMBRES Y APELLIDOS:

FECHA

Apèndix 4: Activitat relacionada amb les emocions (alegria, tristesa i enuig)

Apèndix 5: Infografia amb recomanacions per l'estimulació del llenguatge

¿Cómo estimular el lenguaje?

Desde el afecto y el juego

Recomendaciones de actividades para favorecer la habla del bebé de 0 a 3 años

Disfrutar con la mirada

Hablar al bebé mirándole a los ojos

Charlar

Hablar sobre los objetos cotidianos y sonidos cercanos (miau, guau...).
Nombrar aquellos objetos que le despierten interés.

Repetir

Repetir las palabras que pronuncie el bebé, aunque no lo haga correctamente. Más adelante aprenderá a denominarlas correctamente.

Poner palabras y responder

Poner palabras a todas las acciones que realice el niño para que las vaya asociando (jugar, comer, beber agua...).
También es importante responder a su balbuceo.

Nombrar emociones

Nombrar las emociones que pueda estar sintiendo (¿Estás enfadado?, ¿Estás triste?, ¿Te ha molestado lo que ha pasado?, ¿Estás contento?).
Es importante identificar lo que siente y que pueda reconocer sus emociones en un futuro, esto ayuda a disminuir la agresividad.

No anticipar

No anticipar las acciones antes de que lo pida. Por ejemplo, si quiere una pelota esperar a que lo pida para dársela, así se favorecerá el lenguaje,

Realizado por:

Con la colaboración de:

¿Cómo estimular el lenguaje?

Desde el afecto y el juego

Recomendaciones de actividades para favorecer el habla del bebé de 0 a 3 años

Aprender jugando

Crece es una aventura

Cantar y bailar

Es importante escoger canciones con temas divertidos, que se puedan bailar por las mañanas y canciones más calmadas y pausadas a partir de la tarde-noche.

Cuentos

Contar cuentos adaptados a su edad. Buscar libros con animales o personajes que conozca para que practique los sonidos. Hacer conexiones entre los dibujos y la vida real del bebé. Hacerle preguntas mientras lee (¿Dónde está el gato?).

Recomendaciones

Evitar uso de pantallas

Las pantallas dificultan el desarrollo del lenguaje y disminuyen la capacidad de atención. Impiden el diálogo y el contacto visual, aspectos principales en el desarrollo del habla. Por este mismo motivo es importante proteger al niño de las pantallas hasta los 3 años (recomendación del Consejo Audiovisual).

Evitar uso del chupete

Usar el chupete perjudica el tono muscular del paladar. El chupete dificulta el lenguaje por eso es importante intentar ir disminuyendo su uso.

Realizado por:

Con la colaboración de:

